

הטומאה לאוכל שהוא טהור, אפוקי את הטומאה מאוכל טמא מיבעיא? וכיון דיד מכניסה ומוציאה, אף שומר מכניס ומוציא, מקל וחומר, ועל כרחך קרא דשומר אתי לצרף⁽⁹⁾.

והוינן בה: ואימא:

יד דכתיב באוכלים — להוציא כתיבא ולא להכניס. והכנסת טומאה מהוצאת טומאה לא ילפינן בקל וחומר, [ולקמן מתרצינן שיד דאוכלין בהכנסה כתיב].

שומר — להוציא ולהכניס. דקרא אתי

בלהכניס מיירי, כלומר, שהאוכל הטהור נגע בשרץ. ומטומאת נבלה אין ללמוד להוציא, שהרי טומאת נבלה חמורה מטומאת אוכלין, וכדאמרינן לקמן.

וישומר שהתרכה מהפסוק על כל זרע זרוע, בין להכניס ובין להוציא. דלהכניס ידעינן מקל וחומר מ"יד", וקרא אתי לרבות להוציא.

אבל יד — להוציא, ושומר לצרף — לא?

ומתרצינן: יד להכניס ולא להוציא — לא מצית אמרת! דהשתא עיולי מעיילא היד את

על טומאת אוכלים?

הרש"ש יישוב, שלהלן [קיט א] מבואר בגמרא לפי אחד מהצדדים, שלדעת רבי יהודה אין שומר לפחות מכזית, כלומר, שצריך שיהא באוכל עצמו לכל הפחות כזית בשביל שיהיה לשומר דין שומר, ולכן רש"י הזכיר שיש כזית בשור, שבאופן זה לכולי עלמא יש דין שומר.

נטמא האוכל נטמא גם היד, ויותר קל לגרור את היד אחר האוכל מאשר לגרור את האוכל אחר היד. וכתב הקובץ שיעורים [חולין אות נח], שסברא זו תתכן רק לדעת הרמב"ם, שהיד עצמה טמאה, והיא זו המטמאת את האוכל כאשר היא נוגעת בשרץ, ולכן צריך לגרור את האוכל אחר היד. אך לדעת רש"י והר"ש שהיד רק מעבירה את הטומאה מהשרץ לאוכל ומהאוכל הטמא לאוכל הטהור, אין צריך לגרור את האוכל או את היד, ושוב אין סברא לחלק בין להכניס לבין להוציא.

אך לכאורה יש לעיין בביאור הר"ן [אף לדעת הרמב"ם], שהרי לאחר שהתחדש שהיד מקבלת טומאה משום שהיא משמשת יד לאוכל, הרי האוכל כבר נטמא מאליו, אף בלא שיגרר אחר היד, שהרי הנגיעה במקצת הדבר מתייחסת לכל הדבר, ואם כן זה נחשב שהשרץ נגע באוכל עצמו, ומדוע צריך להוסיף שהאוכל נגרר אחר היד?

התפארת יעקב והחזון יחזקאל ביארו [בדעת רש"י], שחידוש התורה בדין יד הוא, שדבר שהוא משמש "יד לטומאה", הרי הוא מעביר את הטומאה, ולכן דוקא כאשר האוכל

9. מבואר בגמרא שיותר קל להוציא את הטומאה על ידי היד מאשר להכניס את הטומאה על ידי היד, והטעם לכך, פירש רש"י, שלגבי להכניס את הטומאה, כיון שעדיין לא ירדה טומאה לאוכל, וצריך לחדש טומאה לאוכל על ידי היד, הרי זה חידוש גדול יותר. והקשו על זה התורת חיים והמשנה אחרונה [ריש מסכת עוקצין], שהרי גם כאשר היד מוציאה את הטומאה היא מחדשת טומאה לאוכל הטהור, שהוא נטמא על ידה, ומה החילוק בין להכניס לבין להוציא?

הר"ן בחידושו ביאר באופן אחר, שלגבי להכניס צריך לומר שהאוכל נגרר אחר היד, שכאשר נטמא היד נטמא גם האוכל. אך לגבי להוציא הרי היד נגרר אחר האוכל, שכאשר